BOFIT-blogi

Ukrainan talous kasvaa nyt, mutta sota vaatinut veronsa

Kansainvälinen talous | 23.02.2024 | Iikka Korhonen

KIRJOITTAJA

Iikka Korhonen
Tutkimuspäällikkö

Lauantaina 24.2.2024 tulee kuluneeksi kaksi vuotta Venäjän täysimittaisesta ja laittomasta hyökkäyksestä Ukrainaan. Inhimillisen kärsimyksen ja hädän lisäksi sota on vaurioittanut Ukrainan taloutta.

Tulevana viikonloppuna 24.2.2024 tulee kuluneeksi kaksi vuotta Venäjän täysimittaisesta ja laittomasta hyökkäyksestä Ukrainaan. On kuitenkin hyvä muistaa, että Venäjän sota Ukrainaa vastaan on jatkunut jo talvesta 2014 saakka. Krimin valtaus ja Kaakkois-Ukrainaan perustetut mielikuvitustasavallat ovat olleet osa tätä toimintaa.

Venäjän hyökkäys on vaatinut Ukrainalta suuria uhreja. Tuhansia siviilejä on kuollut helmikuun 2022 jälkeen, ja kymmeniätuhansia on loukkaantunut. Miljoonat ukrainalaiset ovat joutuneet pakenemaan kotimaastaan tai maan sisällä. Tämän inhimillisen kärsimyksen ja hädän lisäksi sota on vaurioittanut Ukrainan taloutta. Vuonna 2022 Ukrainan bruttokansantuote supistui noin 29 %. Sota itsessään häiritsi tai esti monia taloudellisia aktiviteetteja. Negatiivisia talousvaikutuksia on kasvattanut entisestään se, että merkittävä osa Ukrainan vientiteollisuudesta ja ulkomaankauppaa palvelevasta liikenneinfrastruktuurista sijaitsi maan kaakkois- ja eteläosissa. Nyt monet tuotantolaitokset ja liikenneväylät on tuhottu, ja Venäjä on miehittänyt osan niistä.

On kuitenkin hyvä huomata, että – kaikesta tästä huolimatta – Ukrainan kansantalous kääntyi kasvuun jo vuoden 2022 jälkipuoliskolla. Kun rintamalinjat vakiintuivat ja Ukraina pystyi aiempaa paremmin suojelemaan kaupunkejaan ilmatorjunnalla, taloudellinen aktiviteetti alkoi elpyä. Etenkin maan länsiosissa kasvua kiihdytti myös maan sisäisten pakolaisten panos työvoimaan; tämä panos oli tietenkin pois maan itä- ja eteläosista. Lisäksi vuoden 2022 jälkipuoliskolla Ukrainan kumppanimaat Euroopassa ja muualla – yhdessä kansainvälisten rahoituslaitosten

kanssa – pystyivät rahoittamaan Ukrainan julkisen talouden mittavaa alijäämää selvästi aiempaa enemmän. Sodan alkukuukausina valtiontalouden alijäämän kattaminen jäi lähinnä Ukrainan keskuspankin rahoituksen varaan. Koko julkisen talouden alijäämä oli vuonna 2022 noin 16 % bruttokansantuotteesta.

Kuvio 1.

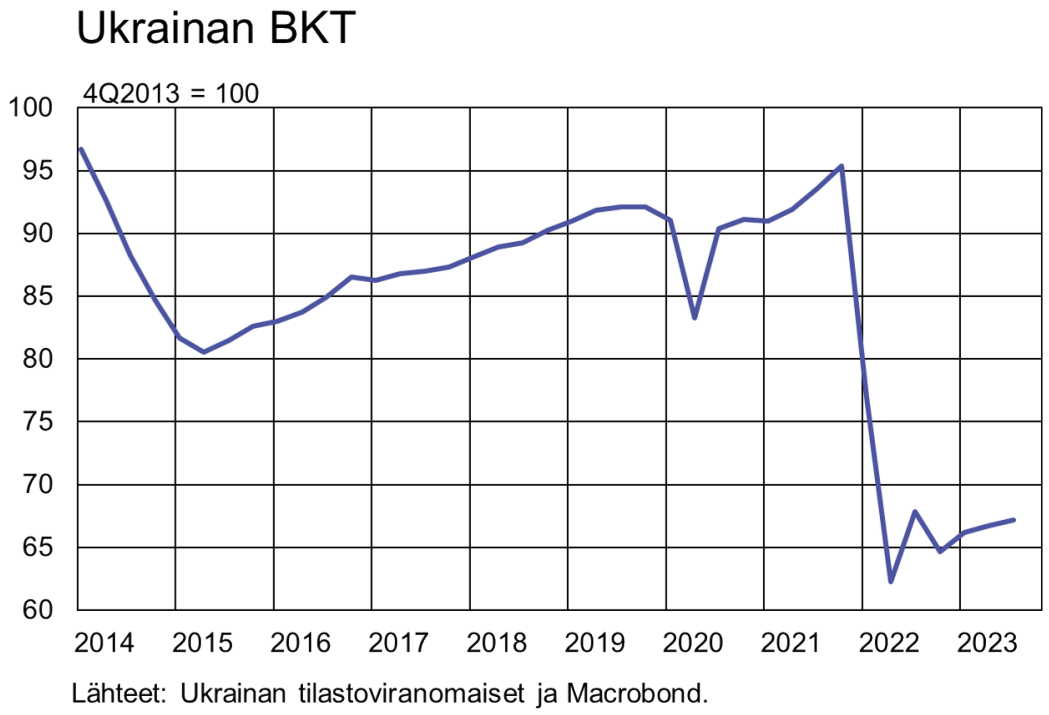

Ukrainan talouden elpyminen jatkui viime vuonna, ja bruttokansantuotteen arvioidaan kasvaneen noin viisi prosenttia edellisvuodesta tai kenties jopa hieman enemmän. Sotilaallisen tilanteen vakiintuminen on osaltaan tukenut kotimaista kysyntää, ja moni ulkomaille sodan alussa paennut on palannut Ukrainaan. Myös sotilasteollisuuden tuotanto on kasvanut merkittävästi, ja ulkomaisen rahoituksen saatavuus on helpottunut. Lisäksi Ukraina on onnistunut työntämään Venäjän laivastoa sen verran kauemmaksi omilta vesiltään, että viljanviennin määrä on jo lähellä ennen helmikuuta 2022 vallinnutta tasoa. Viljaa kuljetetaan mm. Tonavan mutta myös Mustanmeren kautta. Ukrainan maarajojen toimivuus Euroopan unionin suuntaan on maalle hyvin tärkeää.

Tänä vuonna Ukrainan talouskasvun odotetaan jatkuvan. Joulukuussa Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ennusti Ukrainan bruttokansantuotteen kasvavan tänä vuonna 3,2 %. Tammikuussa 2024 tutkimuslaitos Consensus Economicsin keräämissä talousennusteissa vuoden 2024 BKT:n kasvu olisi 4,3 %, ensi vuonna kasvu kiihtyisi peräti 5,4 prosenttiin. Kaikki nämä

ennusteet ovat tietenkin hyvin riskialttiita: sodan kulku määrää osaltaan myös talouden suunnan. Samalla viime vuoden suotuisa kehitys antaa myös aiheen varovaiseen optimismiin. Taistelujen tauotessa talouden toiminta voi elpyä nopeastikin.

Elpymisellä on tietenkin omat rajansa, niin kauan kuin suuri osa Ukrainan infrastruktuurista ja kiinteistöistä on vahingoittuneita tai kokonaan tuhoutuneita. Tuore Maailmanpankin, Yhdistyneiden kansakuntien, Euroopan komission ja Ukrainan selvitys arvioi, että sodan tuhojen korjaaminen Ukrainassa maksaisi 486 miljardia dollaria, mikä on lähes kolme kertaa Ukrainan vuoden 2023 bruttokansantuote. Euroopan unioni pystyi äsken sopimaan 50 miljardin euron rahoituspaketista vuosille 2024–2027. Tämä ennakoitava rahoitus on omalta osaltaan elintärkeää Ukrainalle, mutta sodan vaurioiden korjaamiseen tarvitaan kipeästi myös muita rahoituslähteitä.

Sodan vaurioita korjataan koko ajan, siis myös sodan jatkuessa. Yhteiskunnan toiminta vaatii tätä. Mutta Ukrainan elpyminen vaatii sodan loppumista. Se puolestaan vaatii sitä, että Ukraina saa kaiken tarvitsemansa avun sodan lopettamiseksi.

Asiasanat

jälleenrakentaminen, sota, Ukraina